

VIRUMAA NAISTE TUGIKESKUS

Justiitsministeerium

Tuuli Lepp

tuuli.lepp@justdigi.ee

info@justdigi.ee

20.01.2025.a. nr 01-25

Arvamus

Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus (nn nõusolekuseaduse VTK)

Virumaa Naiste Tugikeskus MTÜ tänab võimaluse eest avaldada arvamust.

Oleme tutvunud Teie poolt edastatud VTK mudelieelistusega. Kuna VTK-le ei olnud lisatud eelnõu teksti, on väga keeruline anda hinnangut kavandatava eelnõu võimaliku positiivse või negatiivse mõju osas naistevastase vägivalla ohvritele.

Kooskõlastamisele saadetud nõusolekuseadus VTK ei ole soopõhine, kuid meie saame anda sisendi vaid lähisuhte vägivalla ohvritest naiste kogemustele ja isiklikele seisukohtadele tuginedes.

Küsisime otse lähisuhte vägivalla ohvritest naistest, kes on kogenud ka seksuaalvägivalda, nende isikliku kogemuse põhjal arvamust VTK-le ja edastame nende seisukohad Teile. Alljärgnevad juhtumid puudutavad naiste tugikeskuse kliente, st on reaalse elu kirjeldused:

- 1) 42. a naine, 3 lapse ema, seksuaalvägivalda koges laste isa poolt paarisuhtes. – „Siis suhte ajal pidin vahekorraga nõus olema isegi kui ma seda ei tahtnud, sest vastasel juhul ähvardas ta mult lapsed ära võtta ja ma teadsin, et ta on selleks võimeline, kuna kogu pere raha oli tema käes. Nüüd, kui elan lastega temast eraldi juba mitu aastat ja olen emotsionaalsemalt tugevam, ütlen kohe konkreetselt „ei“ välja, kui ma vahekorda ei soovi, ma olen ju mõtlev inimene.“
- 2) 53. a naine, 3 lapse ema, vägistamist koges abikaasa poolt, kes mõisteti ka vägistamises süüdi ja kandis reaalselt vanglakaristust. – „Ütlesin ka tol hetkel, kui ta mind vägistas „jah“, kuna tal oli keeva veega kann voodi kõrval ja kui ma oleksin keeldunud, lubas ta kuuma vee mulle jalgade peale kallata. Kannatasin kõik ära, kuid pärast, kui ta oli oma rahulduse saanud, julgesin õhtul politseisse helistada.“
- 3) 30. aastane vallaline naine, ei ole suhtes. „Seksuaalvahekorraks annan nõusoleku ehk jaatuse vaikumisi ja see läheb minu igapäeva eluga kokku. Kui ma ei soovi vahekorda, ütlen „Ei“.

- 4) 31. aastane, 2 lapse ema, laste isa sundis teda jõuga vahekorras kogu kooselu ajal, pidevalt vägistas mees teda. Nüüd on naine sellest suhtest väljas ja oskab ennast paremini kehtestada.
„Siisamaani olen öelnud „jah“ siis kui olen olnud valmis eelmängust edasi minema ning „ei“ siis, kui tunnen, et seda tegevust ei soovi. Ei väljendan julgemal n baaris või ööklubis, kui mees käpib mind tantsimise ajal ja minu ei tähendab ei.
- 5) 27. aastane raske puudega naine, vaimse alaarenguga, lapsi pole. On ise seksuaalselt väga aktiivne, nn ise pakub ennast erinevatele meestele. Tema väljendab kogu aeg „Jah“ kuid seda tema olekut kasutavad erinevad mehed siis ära ning „pakuvad talle armastust“.
- 6) 16.a tüdruk, kasuisa oli temaga korduvalt seksuaalvahekorras. Hetkel kannab mees reaalselt vanglakaristust. Tüdruku ema sõnul: „tüdruk heitis emale ette, et ema ei tea, kuidas elus asjad päriselt käivad ning et kasuisa on talle ju ainult head teinud. Tüdruk oli kogu aeg ise nõus seksuaalvahekordadega, ütles „jah“.
- 7) 43.a naine, 2 lapse ema. Noorema lapse isa peksis teda ja harrastas nn jõulist seksuaalvahekorda. Naine ei julgenud kuskile pöörduda seoses seksuaalvägivallaga, kuna mees filmis kõiki vahekordi ja ähvardas kogu videomaterjali avalikustada ja tuttavatele saata. Naine teadis, mida mees eelmisele naisele oli teinud ja kartis konflikti minna mehega, hirm oli lapsest ilma jääda. „Vahet ei ole mis ma ütlen, kas „jah“ või „ei“, ta ajab ikkagi oma asja ning käib nii kaua peale, kui ma lihtsalt annan alla ja olen nõus“.
- 8) 52. aastane 4. lapse ema. Kahe noorema lapse isa vägistas teda, mees sai ka reaalse vanglakaristuse. Mehe sõnad olid: „sind lits tulebki vägistada.“ Naine kannatas vägistamise toimingut vaikusena, kuna soovis säästa 7.a tütart, et laps ei kuuleks pealt seda, mis toimub. Mees oli pornosõltlane ja kui tal „tuhin“ peale tuli, pidi ta kohe saama, mis soovis, sh ükskõik kus ja mis tingimustes.
- 9) 39.a naine, 3. tüdruku ema. Elukaaslane ja laste isa on teda aastaid vägistanud. Mees tarbib igapäevaselt pornot ja ta ei luba naisel ennem magama minna, kui saab mis soovib. Naine on ütelnud kogu aeg „jah“, kuna vastasel juhul hakkab mees tütarde peale karjuma ja siis ei saa lapsed õhtul õppida ega magama jääda.
- 10) 43. a naine, ühe lapse ema. Viimane elukaaslane vägistas teda, kannab ka karistust vangis. Mees tarbis palju alkoholi ja siis alkoholi jooles hakkas tegema erinevaid asju. Naine ei joonud, oli kaine, kuid mees ei saanud aru, mis on „jah“ või „ei“, nägi juba hallutsinatsioone.

Nende meie klientide puhul (4 naist), kes on koheselt reageerinud ja politseid teavitanud samal päeval, kui vägistamine toimus, on kohus jõudnud ka süüdimõistva lahendini. Ühel juhtumil sai mees karistuse kehalise väärkohtlemise eest. Teised naised olid valmis meie spetsialistidele juhtumist rääkima alles aastaid hiljem ja seetõttu ei saanud õigussüsteem ka neid enam aidata.

Kavandatav seadusemuudatus ei leevenda seega olukordi, kus tõendamise problemaatika tõttu ei ole võimalik seksuaalse teo asja menetlemisel jõuda süüdimõistva lahendini.

Kavandatav seadusemuudatus ei lahenda ka probleemi naiste madala enesehinnanguga. Põhiline probleem LSV ohvrite juhtumite puhul oli madal enesehinnang, jõuetus oma piire kehtestada ja enda õiguste eest võidelda, st kergem oli ära kannatada kui vastu võidelda. Kui nad on saanud vägivaldsest suhtest välja ja käinud nõustamisel tugikeskuses, on nende enesehinnang tõusnud ning nad suudavad ennast paremini kaitsta ja öelda julgemalt oma seisukoha välja, st millal soovib ja millal mitte seksuaalvahekorda.

Kavandatav seadusemuudatus ei lahenda ka probleemi sõltuvustega (eelkõige pornosõltuvuse), millest tulenevalt otsitakse iha rahuldamiseks nn objekti.

VIRUMAA NAISTE TUGIKESKUS

Juhtumite puhul, kus ei ole jõutud asja menetlemisega süüdimõistva otsuseni, **näeme 3 probleemi:**

1. Tõendamise raskus. St naised räägivad liiga hilja toimunust, nn pesevad tõendid maha, soovivad toimunu unustada.
2. Naiste madal enesehinnang. Neil on häbi rääkida toimunust ja nad peavad otstarbekamaks edasi kannatada.
3. Suur porno tarbimine, pornosõltuvus vägivalda tarvitavate meeste seas.
4. Suured sõltuvusprobleemid, sh nii alkohol kui erinevad narkootikumid vägivalda tarvitavate meeste seas.

Seega ükskõik mis mudeli kasuks Justiitsministeerium otsustaks ja KarS muudaks, ei lahendaks see hetkel veel vägivaldses paarisuhtes elavate seksuaalvägivalla ohvrite probleeme.

Teo tahtevastatus on seega LSV ohvrite puhul esmase tähtsusega ja seda on suudetud kehtiva KarS alusel ka tõendada nendel meie klientide juhtumitel, kus vägistaja on karistuse saanud. Kui anda valikuvarjandina kas JAH või EI mudel vägivaldses paarisuhtes olevale naisele, siis on nad eelistanud „Ei“ mudelit, kuna „jah“ ütlevad nad tihti just seetõttu, et soovivad säästa enda arvates peres olevaid lapsi ja neil on hirm partneri tegude ees.

Eeltoodust tulenevalt palume, et Justiitsministeerium võtaks rohkem aega eelnõu koostamiseks ning analüüsiks reaalselt toimuvate juhtumite põhjal, milliseid probleeme vajavad lahendamist ja kuidas KarS muutmine neid aitab saavutada. Lisame ka täpsustuseks, et oleme osalenud Eesti Naiste Varjupaikade Liidu seisukohtade kujundamisel käesoleva nõusolekuseaduse VTK küsimuses ja toetame ka esitatud arvamust.

Lugupidamisega

Merle Albrant

Juhatuseliige, Virumaa Naiste Tugikeskus MTÜ